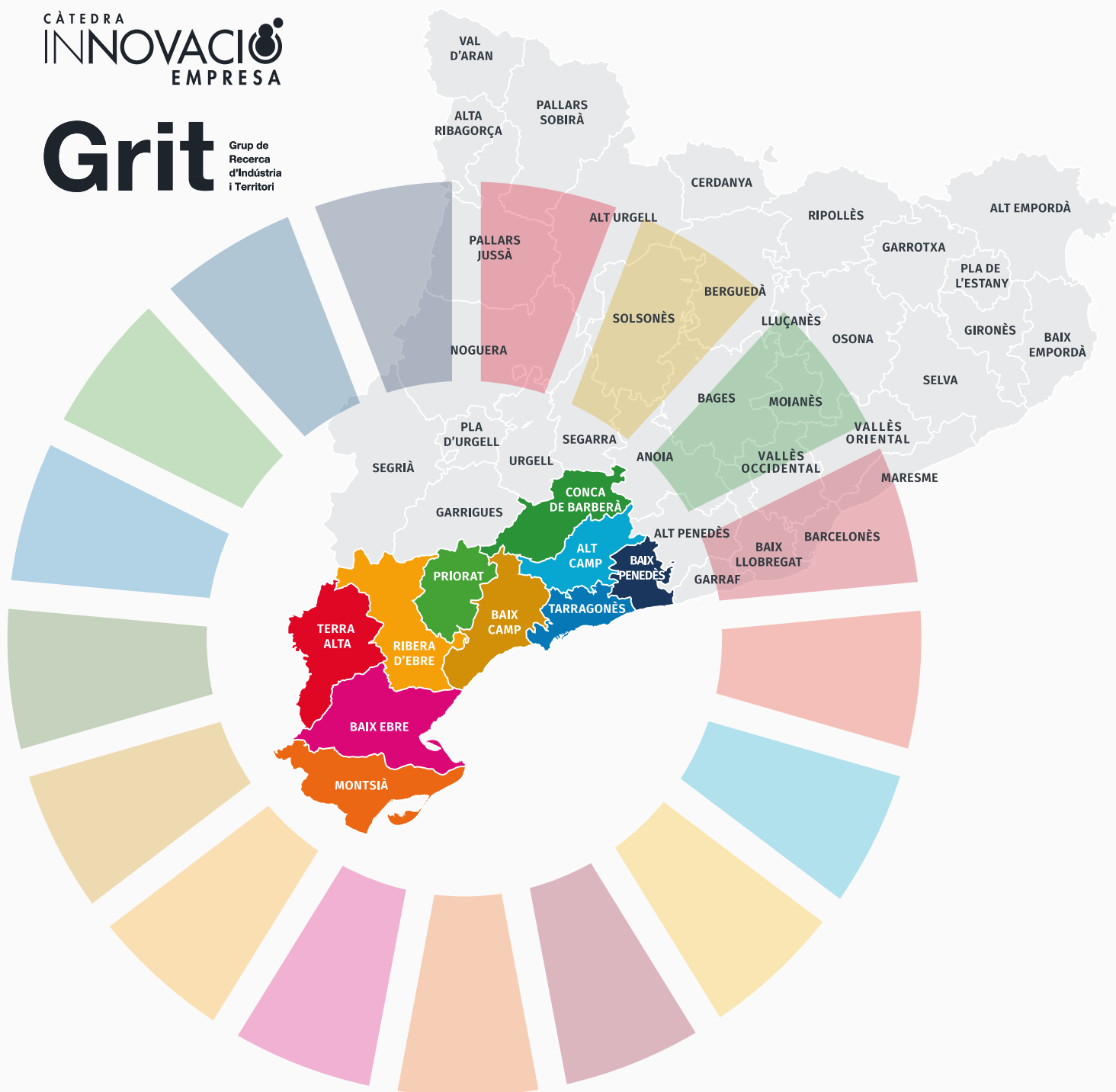

Informe de conjuntura econòmica

Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre

INFORME DE CONJUNTURA ECONÒMICA DEL CAMP DE TARRAGONA I DE LES TERRES DE L'EBRE

Tercer trimestre de 2023

1. L'escenari internacional.....	2
2. La dinàmica de l'economia catalana.....	7
2.1. El creixement des de la perspectiva de l'oferta.....	10
2.2. El creixement des de la perspectiva de la demanda	13
2.3. Les perspectives de futur de l'economia catalana	14
3. L'economia del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre	18
4. La campanya turística a la Costa Daurada i les Terres de l'Ebre	24
5. Una visió de l'economia de la zona en cinc punts.....	29

1. L'escenari internacional

Tres anys després que l'Organització Mundial de la Salut declarés la pandèmia de la COVID-19, el Consell de Ministres va declarar finalitzada la crisi sanitària. A principis del juliol de 2023, tothom pensava que s'havia girat full d'una de les crisis més contundents viscudes per les economies contemporànies. Res més lluny de la realitat. La proliferació dels contagis durant l'estiu de 2023 evidencia que els efectes de la crisi pandèmica duraran més anys dels previstos inicialment.

Aquestes reflexions també són molt pertinents en matèria econòmica. Les mesures del confinament de la primavera de 2020 incidiran durant anys sobre els moviments comercials i de persones, les cadenes d'aprovisionament global i les relacions internacionals. Per si fos poc, la guerra a Ucraïna està provocant una crisi energètica que afecta totes les economies europees, en particular l'alemanya. La feblesa que mostren les grans potències mundials posa en relleu que els efectes negatius provocats per la COVID-19 i el conflicte amb Rússia seran més persistents del que tothom preveia.

Estem en un escenari nou ple d'obstacles i restriccions, però també ple de reptes i d'oportunitats. En aquest informe de conjuntura abordarem la dinàmica a curt termini de les comarques del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre durant els primers trimestres de 2023. La correcta interpretació del marc global actual resulta ara un exercici analític imprescindible i necessari.

Tot i que el balanç territorial que exposarem més endavant no ha estat negatiu, hem d'acceptar que, durant la primera meitat de l'any, les valoracions pessimistes i les revisions a la baixa de les previsions de creixement han marcat la tònica. Durant l'estiu de 2023, no han deixat d'aparèixer noves tensions en el panorama de l'economia mundial: restriccions en l'aprovisionament dels recursos energètics; escalades inflacionistes per sobre del 5% a Europa, malgrat la pujada dels tipus d'interès aplicada per la Reserva Federal (RF) i el Banc Central Europeu (BCE); l'esclat de la bombolla immobiliària a la Xina; la contracció de la despesa familiar i la caiguda de la inversió empresarial arran de l'encariment dels préstecs; tensions en el control dels minerals rars, etc. A més, la crisi climàtica no ha parat de castigar moltes zones del planeta: altes temperatures registrades al llarg de l'estiu, males collites agrícoles arran de les sequeres persistents, incendis descontrolats a Grècia i Itàlia, inundacions per la

*Estem en un
escenari nou ple
d'obstacles i
restriccions,
però també ple
de reptes i
d'oportunitats.*

Dana en diversos punts del Mediterrani, el terratrèmol al Marroc i el cicló a Líbia, etc.

Tot i l'escenari global causat per la crisi climàtica, les pandèmies i les guerres, l'economia mundial està mantenint un bon ritme de creixement. A curt termini, els senyals de progrés són innegables. El Fons Monetari Internacional (FMI) estima que l'economia mundial creixerà un 2,8% el 2023, lleugerament per sota del 3,4% registrat el 2022, i pronostica un lleu repunt per als anys següents (la previsió per al 2024 és del 3% i per al 2025, del 3,2%).

Segons l'FMI, la caiguda en el ritme de creixement del PIB afectarà de ple les economies desenvolupades, en particular Europa i Amèrica del Nord, mentre que el ritme de creixement en les economies de mercats emergents i en desenvolupament serà molt més contundent. Així, per a les economies desenvolupades es preveu un creixement de l'1,4% l'any 2024 i de l'1,8% l'any 2025, i per a les economies emergents es preveuen taxes del 3% i del 3,2% els mateixos anys. Segons aquest organisme, el 70% del creixement mundial que tindrà lloc durant aquest anys provindrà de les economies emergents de l'Àsia i el Pacífic.

En relació amb les principals economies de la Unió Europea, cal advertir que, tot i no trobar-se en un escenari recessiu, les previsions de creixement per als anys 2023, 2024 i 2025 són força moderades, tal com podem observar al quadre 1. En concret, l'FMI pronostica que, si bé el PIB de la Unió Europea va créixer un 3,7% l'any passat, tancarà aquest 2023 amb una taxa del 0,7%.

La caiguda contundent del ritme de creixement vindrà donada per la situació crítica d'Alemanya, que es troba a prop de la taxa nul·la, i la feblesa de França i Itàlia. Malgrat els tristos resultats col·lectius, tots els organismes internacionals situen l'economia espanyola com la més dinàmica de la Unió Europea.

Pel que fa a l'evolució dels preus, l'FMI preveu una caiguda moderada en l'evolució de la inflació mundial: l'any passat es va registrar una taxa del 8,7%, mentre que per al 2023 s'estima una inflació del 7% i per al 2024, una inflació del 4,9%. Les polítiques monetàries restrictives que s'estan aplicant als Estats Units i als països de la zona euro ignoren el risc de recessió que corren les seves respectives economies. Malgrat els signes de moderació i els problemes d'aprovisionament que castiguen les principals economies industrialitzades, com ara els Estats Units i Alemanya, l'RF i el BCE continuen aplicant una política monetària ortodoxa que, a mesura que passen els mesos, troba cada cop més

La caiguda en el ritme de creixement del PIB afectarà de ple les economies desenvolupades.

El ritme de creixement en les economies de mercats emergents i en desenvolupament serà molt més contundent.

La política monetària ha d'anar acompanyada d'un esforç inversor públic que millori la productivitat empresarial.

crítiques entre els economistes. Tot fa pensar que algun dia s'haurà d'abandonar l'objectiu d'inflació del 2% que persegueixen ambdues institucions a través de les pujades sistemàtiques del tipus d'interès. En un escenari global tan inestable com l'actual, la política monetària ha d'anar acompanyada d'un esforç inversor públic que millori la productivitat empresarial.

Quadre 1. Variació interanual del PIB (%)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Món	-2,8	6,3	3,4	2,8	3,0	3,2
Economies emergents	-1,8	6,9	4,0	3,9	4,2	4,0
Economies avançades	-4,2	5,4	2,7	1,3	1,4	1,8
Regions						
Europa	-5,5	5,7	2,4	0,6	1,5	2,0
Àsia i Pacífic	-0,8	6,9	4,0	4,4	4,4	4,1
Àfrica	-1,7	4,9	3,8	3,7	4,2	4,3
Nord Amèrica	-3,4	5,7	2,3	1,6	1,1	1,8
Sud Amèrica	-6,3	7,5	3,9	1,0	1,9	2,2
Unió Europea	-5,6	5,6	3,7	0,7	1,6	2,2
Alemanya	-3,7	2,6	1,8	-0,1	1,1	2,0
França	-7,9	6,8	2,6	0,7	1,3	1,9
Itàlia	-9,0	7,0	3,7	0,7	0,8	1,2
Espanya	-11,3	5,5	5,5	1,5	2,0	2,0
Portugal	-8,3	5,5	6,7	1,0	1,7	2,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'FMI (Base de dades del *World Economic Outlook*, consulta a 13 de setembre 2023).

En una escalada sense precedents, el BCE ha apujat els tipus d'interès fins al 4,5%, el nivell més alt des de 2001. Aquesta institució europea, amb seu a Frankfurt, aplica una política restrictiva que ignora les baixes taxes de creixement de la zona euro i les tensions inflacionistes generades per factors mediambiental i geopolítics. Tot fa pensar que, amb aquesta política ortodoxa, el BCE s'està passant de frenada. Ni l'alentiment del creixement de la zona euro ni la preocupant evolució d'Alemanya han aturat l'escalada dels tipus d'interès. Ben al contrari, el BCE la manté per doblegar la inflació, fins i tot a costa de provocar una recessió. Ara bé, el BCE és ben conscient dels efectes negatius de la seva política sobre el dinamisme econòmic de la Unió Europea. Per això, també ha revisat a la baixa les projeccions de creixement econòmic de la zona

euro. Ara s'espera que el creixement sigui del 0,7% el 2023 (davant del 0,9% de les previsions anteriors) i de l'1% el 2024 (abans era de l'1,5%).

Gràfic 1. Tipus d'interès del Banc Central Europeu (zona euro) (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del BCE.

Tot fa pensar que l'escalada actual dels tipus d'interès s'escori cap a la recessió en algunes economies europees sense acabar amb les tensions inflacionistes. Els factors que hi ha darrere de l'increment de preus actual no estan vinculats únicament amb la demanda, sinó també amb l'oferta. Els darrers trimestres, les disruptions en les cadenes de subministrament global, les males collites i les tensions en el comerç internacional pel conflicte d'Ucraïna han contribuït força a l'encariment de les matèries primeres energètiques i dels aliments, cosa que ha provocat una pressió a l'alça sobre els preus. Darrere d'aquest augment dels preus, també trobem els impactes negatius originats per la crisi climàtica.

Per això, concentrar la lluita contra la inflació en l'enduriment de la política monetària pot provocar una contracció a escala mundial en un futur proper. La política monetària del BCE està perdent marge de maniobra en la seva lluita contra una escalada de preus que, sovint, obeeix a factors exògens a l'evolució de l'economia internacional.

Els factors de l'increment de preus actual no estan vinculats únicament amb la demanda, sinó també amb l'oferta.

Quadre 2. Taxa d'inflació (variació anual) (%)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Món	3,2	4,7	8,7	7,0	4,9	3,9
Economies emergents	5,2	5,9	9,8	8,6	6,5	5,2
Economies avançades	0,7	3,1	7,3	4,7	2,6	2,1
Regions						
Europa	1,1	3,5	9,9	6,6	3,6	2,7
Àsia i Pacífic	3,2	3,0	6,6	5,8	4,6	3,8
Àfrica	10,6	12,8	14,3	15,5	12,1	8,9
Nord Amèrica	1,4	4,7	7,9	4,6	2,5	2,2
Sud Amèrica	6,4	9,8	14,0	13,3	9,0	6,9
Unió Europea	0,7	2,9	9,3	6,3	3,3	2,4
Alemanya	0,4	3,2	8,7	6,2	3,1	2,3
França	0,5	2,1	5,9	5,0	2,5	2,1
Itàlia	-0,1	1,9	8,7	4,5	2,6	2,1
Espanya	-0,3	3,0	8,3	4,3	3,2	2,0
Portugal	-0,1	0,9	8,1	5,7	3,1	2,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'FMI (Base de dades del *World Economic Outlook*, consulta a 13 de setembre 2023).

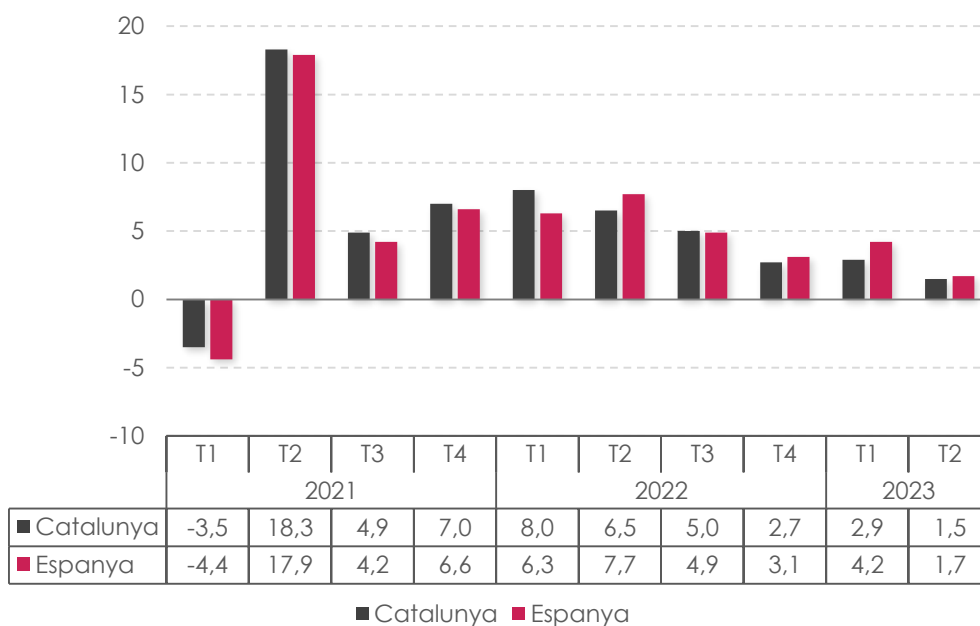
En termes generals, els salaris han augmentat a un ritme més lent que la inflació en la majoria dels països. Com és freqüent, en aquests mesos els preus han augmentat a un ritme superior al dels salaris, cosa que ha comportat una contracció de la demanda interna. Segons l'FMI, per aquest motiu, els salaris reals han disminuït aproximadament un 3,8% entre el primer trimestre de 2022 i 2023 als països avançats i a les principals economies emergents. A Europa, l'evolució de la inflació dependrà força de la capacitat de les empreses per absorbir els increments salarials a través dels guanys de productivitat sense afectar els costos de producció.

2. La dinàmica de l'economia catalana

El segon trimestre de 2023, l'economia catalana ha crescut un 1,5% interanual, sis dècimes menys que el trimestre anterior i dues dècimes per sota de l'economia espanyola. Des del darrer trimestre de l'any passat, la moderació en el creixement del PIB ha estat contundent. Si bé el primer trimestre de 2022 el PIB català va registrar una taxa interanual del 8%, a mesura que han passat els trimestres el ritme de creixement s'ha anat esmorteint. Tot i que l'economia catalana continua presentant unes taxes interanuals positives, és indiscutible que l'entorn internacional n'està condicionant força la capacitat de creixement.

El segon trimestre de 2023, Catalunya ha crescut un 1,5% interanual, sis dècimes menys que el trimestre anterior.

Gràfic 2. Taxa d'evolució del PIB interanual (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT per Catalunya i de l'INE per Espanya.

Nota: L'estacionalitat del PIB està corregida.

En efecte, l'economia catalana s'està mostrant molt sensible a les condicions de l'entorn i, en particular, als efectes negatius que recauen sobre l'activitat econòmica arran de la pandèmia, la guerra a Ucraïna, la reordenació dels fluxos comercials internacionals, l'elevada inflació i la pujada dels tipus d'interès del BCE. En conjunt, tots aquests condicionants estan generant una gran incertesa en les economies industrialitzades, de la qual no s'escapa Catalunya. Tot i la moderació en el ritme de creixement, en termes comparatius, els resultats aconseguits per l'economia catalana estan una mica per sota dels registrats pel

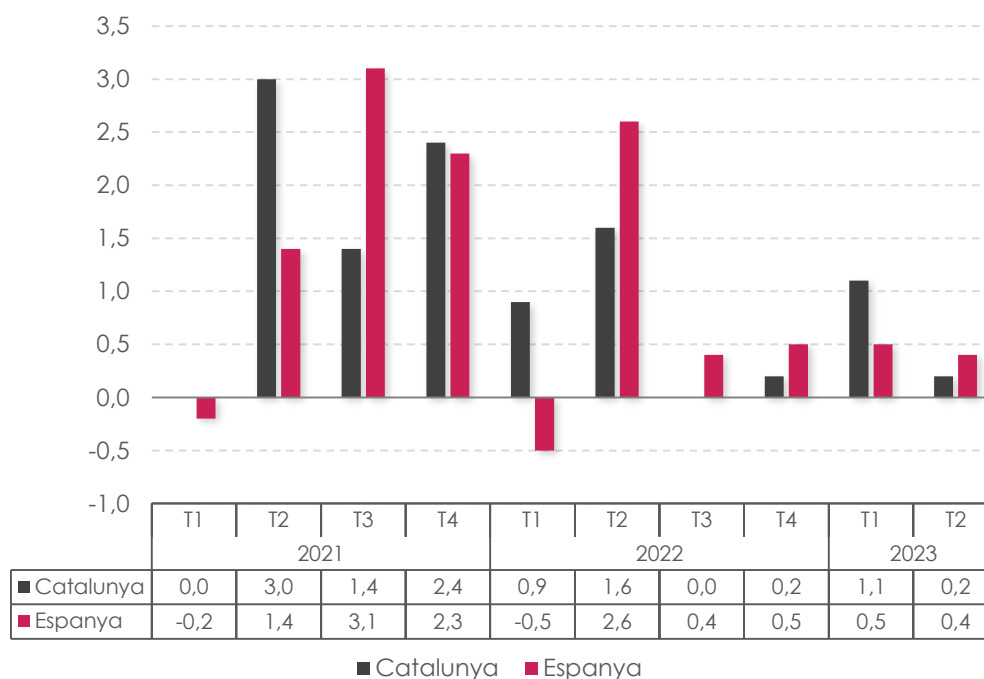
conjunt de l'economia espanyola, però força per sobre dels obtinguts per la Unió Europea i la zona euro.

Quan l'anàlisi es concentra en els dos primers trimestres de 2023, el balanç és molt més satisfactori. El primer trimestre, el creixement va assolir una taxa intertrimestral de l'1,1%, mentre que durant el segon trimestre s'ha moderat i ha registrat una taxa del 0,2%. En l'economia espanyola, el ritme de creixement ha estat molt més estable al llarg del primer semestre de l'any. Durant el primer trimestre, l'economia espanyola va créixer un 0,5%, mentre que el segon trimestre ha registrat un 0,4%, una mica per sobre de l'economia catalana.

Malgrat el ritme moderat de l'economia catalana, cal remarcar que els dos trimestres han registrat unes taxes intertrimestrals positives que, en termes interanuals, presagien un cert reviscolament de l'activitat econòmica.

Malgrat el ritme moderat de l'economia catalana, els dos trimestres han registrat taxes intertrimestrals positives que presagien un cert reviscolament econòmic.

Gràfic 3. Taxa d'evolució del PIB intertrimestral (%)

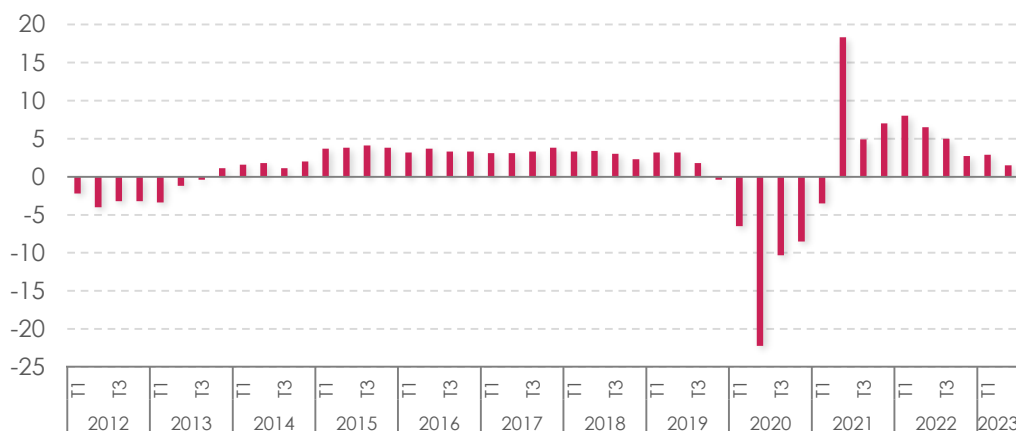

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT per a Catalunya i de l'INE per a Espanya.

Nota: L'estacionalitat del PIB està corregida.

Per mirar les dinàmiques de creixement des d'una certa perspectiva, és recomanable ampliar l'angle d'observació. El gràfic 4 mostra les taxes de variació interanual del PIB català des del primer trimestre de 2012 fins al segon trimestre de 2023.

Gràfic 4. Taxa de variació interanual del PIB català (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT i l'INE, Comptabilitat trimestral.

Podem observar els darrers rastres de la crisi mundial que va tenir lloc l'any 2008 i que es va perllongar molts anys a causa de les polítiques restrictives aplicades per la Unió Europea. Les intenses retallades van comportar que no es registressin taxes positives fins al primer trimestre de 2014. A partir d'aleshores, el ritme de creixement interanual a Catalunya va ser força moderat, una mica per sota de l'agregat espanyol. Quan semblava que s'estaven recuperant les taxes de creixement d'abans de la crisi, el virus de la COVID-19 va provocar la major caiguda registrada per les economies contemporànies. L'any 2020 va tenir lloc un descens sense precedents de l'activitat econòmica i no va ser fins al segon trimestre de 2021 que es van recuperar els nivells anteriors a la COVID-19. A poc a poc, i amb una trajectòria moderada i massa erràtica, s'han anat recuperant els nivells de 2019. Tot i la moderació en el ritme de creixement del PIB dels darrers trimestres, podem dir que el turisme, bona part dels sectors industrials i, en general, el conjunt de l'economia catalana han recuperat els nivells d'abans de la pandèmia.

Segons la darrera actualització acumulada del PIB feta per l'INE per als exercicis 2020, 2021 i 2022, podem concloure que l'economia catalana va assolir els nivells pre-pandèmia a finals de 2022. En aquest escenari, no pertoca fer una avaluació pessimista del ritme de creixement del PIB català, més aviat al contrari. Cal destacar el seu potencial per fer front a un dels períodes més crítics i incerts viscuts per l'economia global.

L'economia catalana va assolir els nivells pre-pandèmia a finals de 2022.

Una economia com la catalana, oberta a l'exterior, amb un gran potencial industrial i cada cop més orientada cap als serveis intensius en coneixement, esdevé molt sensible als desequilibris globals. Malgrat això, cal destacar-ne la

capacitat per recuperar els nivells que s'havien perdut a causa del confinament aplicat pels organismes internacionals durant bona part de 2020. Així, tot i el ritme moderat de creixement registrat des del darrer trimestre de 2022, a llarg termini el potencial de l'economia catalana per recuperar el terreny perdut ha estat més que notable.

2.1. El creixement des de la perspectiva de l'oferta

Des del costat de l'oferta, l'evolució de les taxes de creixement interanuals per sectors econòmics presenten grans diferències. Mentre que l'agricultura registra taxes negatives des de finals de l'any 2021, la resta de branques evidencien una certa recuperació, en particular la indústria i la construcció.

Durant el segon trimestre de 2023, l'agricultura i la pesca continuen exhibint taxes de creixement interanuals negatives, tot i que la moderació de la caiguda ens indica que algunes activitats del sector primari ja s'estan recuperant. En efecte, malgrat les taxes negatives del sector primari durant els quatre trimestres de l'any passat, els dos primers trimestres de 2023 es registren unes taxes de creixement interanuals positives. El PIB de l'agricultura i la pesca va créixer un 2,2% el primer trimestre i un 1,2% el segon trimestre. Aquests bons resultats posen en relleu que, probablement, els mals resultats de l'any passat s'estan deixant enrere. Tot fa pensar que les perspectives del camp català seran molt més favorables al llarg dels quatre trimestres de 2023.

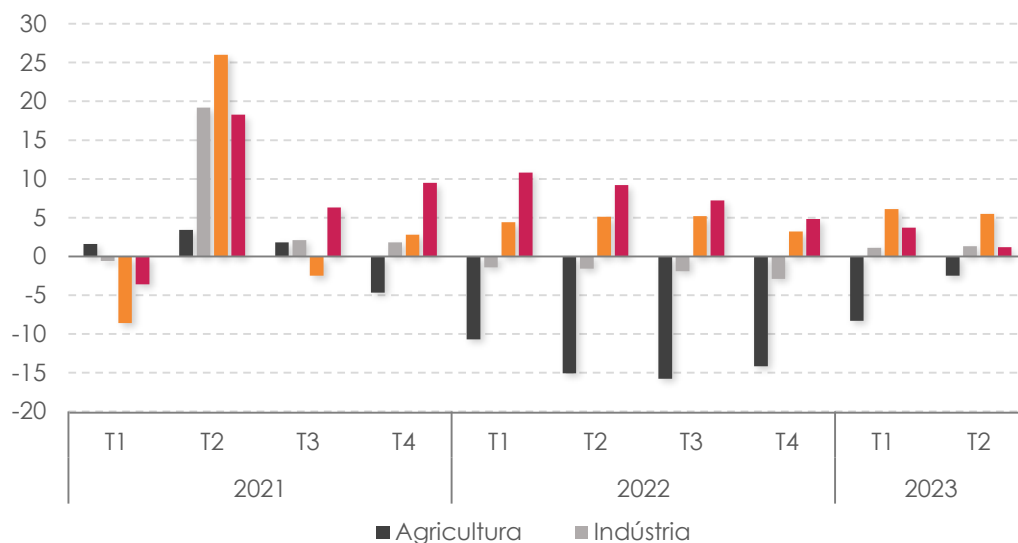
Seguint amb l'anàlisi de l'evolució dels components del PIB des del costat de l'oferta, la indústria catalana continua registrant un ritme de creixement interanual que es mou entre les taxes negatives i positives, sempre amb una tendència a llarg termini de creixement moderat. La part positiva de la trajectòria industrial és que, després dels continus descensos de tot l'any passat, els dos primers trimestres de 2023 aquest sector presenta una senda tranquil·la de recuperació.

Sortosament, tot i que la indústria catalana va registrar taxes de variació interanuals negatives durant els quatre trimestres de 2022, els dos primers trimestres de 2023 les taxes de variació han estat positives. Aquest canvi de tendència dona bons arguments per ser optimistes pel que fa a les perspectives de la indústria catalana a curt i mitjà termini. Atesa la revisió a l'alça del ritme de creixement espanyol feta per l'INE fa unes setmanes, podem afirmar que la indústria catalana ha assolit els nivells previs a la pandèmia durant els sis primers mesos de 2023.

L'evolució de les taxes de creixement interanuals per sectors econòmics presenten grans diferències.

L'agricultura registra taxes negatives des de finals de l'any 2021, la resta de branques evidencien una certa recuperació, en particular la indústria i la construcció.

Gràfic 5. Taxa de variació interanual del PIB sectorial (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT.

Malauradament, aquest balanç més optimista no es pot fer extensiu a totes les empreses industrials. Un dels trets característics de les manufactures catalanes és la gran diversitat en termes d'empresa i de branques productives. Pel que fa a les empreses, podem afirmar que les grans empreses industrials estan liderant el comerç exterior, la contractació i els projectes d'inversió de cara al futur. En canvi, les petites i mitjanes empreses catalanes s'enfronten a un escenari advers per l'encariment de l'endeutament a llarg termini i les seves limitacions per transferir les tensions inflacionistes als preus finals sense detriment dels marges empresarials.

En termes generals les pimes catalanes són de dimensió reduïda, i la presència de microempreses (amb menys de deu treballadors) és aclaparadora. La dimensió reduïda de l'empresa industrial catalana és força preocupant en aquests temps de canvis, en què la principal via per recuperar la competitivitat perduda són les millores de la productivitat. A l'hora de fer front al repte, les pimes catalanes tenen moltes limitacions perquè la capacitat per millorar la productivitat està directament relacionada amb la dimensió de l'empresa. En definitiva, la petita dimensió de la majoria de les pimes catalanes condiciona força el potencial innovador i els guanys de productivitat de la indústria catalana.

La petita dimensió de les pimes condiciona força el potencial innovador i els guanys de productivitat de la indústria catalana.

En termes comparatius, l'evolució de les manufactures catalanes és similar a la que tenen molts dels països veïns, que també registren un ritme de creixement moderat causat pel descens de la demanda interna. La recuperació de les

manufactures catalanes —especialment durant el primer trimestre de 2023, quan van assolir una taxa de creixement intertrimestral del 2,4%— només s'explica per l'augment de les exportacions industrials. En termes conjunturals, el segon trimestre ha estat menys favorable per a la indústria catalana, que ha registrat una taxa intertrimestral de -0,4%. Aquesta volatilitat trimestral en les taxes de variació del PIB industrial català no ha de fer perdre la perspectiva; si s'observen detingudament les taxes interanuals del quadre 3, es pot veure que les manufactures catalanes estan resistint força bé la paràlisi de la pandèmia, la inestabilitat provocada per la guerra a Ucraïna i l'escalada dels tipus d'interès.

Les manufactures catalanes estan resistint la paràlisi de la pandèmia, la inestabilitat per la guerra a Ucraïna i l'escalada dels tipus d'interès.

Quadre 3. Taxa de variació interanual del PIB sectorial (%)

Any	Trimestre	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
2021	T1	1,6	-0,6	-8,6	-3,6
	T2	3,4	19,2	26	18,3
	T3	1,8	2,1	-2,5	6,3
	T4	-4,7	1,8	2,8	9,5
2022	T1	-10,7	-1,4	4,4	10,8
	T2	-15,1	-1,6	5,1	9,2
	T3	-15,8	-1,9	5,2	7,2
	T4	-14,2	-2,9	3,2	4,8
2023	T1	-8,3	1,1	6,1	3,7
	T2	-2,5	1,3	5,5	1,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT i Comptabilitat trimestral de l'INE.

Seguint amb l'anàlisi de l'evolució dels components del PIB per sectors, cal afirmar que el sector de la construcció presenta un gran dinamisme des de l'inici de 2023. El quadre 3 mostra increments notables durant els dos primers trimestres respecte de l'any passat, amb un 6,1% el primer trimestre i un 5,5% el segon. Malgrat la caiguda de les hipoteques pels efectes negatius de la política monetària del BCE, sembla que una gran part de l'estalvi acumulat durant aquests anys es canalitza cap la compra d'habitatges. A més, la intensa empenta de la contractació de treballadors, especialment entre els joves qualificats amb experiència, obre possibilitats per accedir a un habitatge en propietat que, fins ara, estaven a l'abast de molts pocs.

En darrer terme, els serveis a Catalunya registren una moderació suau durant els dos primers trimestres de 2023. El primer trimestre, la taxa intertrimestral va ser del 0,4%, mentre que el segon trimestre ha registrat una taxa negativa

del -0,2%. Les dades del quadre 3 destaquen com el fort dinamisme dels serveis des del segon trimestre de l'any 2021 ha permès recuperar els nivells pre pandèmics. Aquesta ràpida recuperació dels serveis professionals, de la distribució i del turisme ha donat pas a un creixement més sostingut durant la primera meitat de 2023. El sector dels serveis ha crescut a una taxa de variació interanual del 3,7% el primer trimestre i del 1,2% el segon.

En definitiva, des de la perspectiva de l'oferta, el sector primari mostra signes de recuperació. Les perspectives de les manufactures catalanes són optimistes gràcies a la forta empenta de la demanda exterior. A més, el sector de la construcció s'erigeix com el més dinàmic malgrat l'encariment del crèdit, i els serveis juntament amb el turisme continuen creixent, encara que a ritmes més moderats, després d'haver recuperat els nivells d'abans de la pandèmia.

2.2. El creixement des de la perspectiva de la demanda

Des de la perspectiva de la demanda, el bon comportament del PIB recau sobre l'impuls de la demanda externa, mentre que la demanda interna i la inversió productiva mostren trajectòries molt més moderades. L'embranchada de les exportacions catalanes —especialment en la indústria, els serveis avançats i el turisme— és la principal responsable que l'economia catalana continuï presentant ritmes de creixement positius.

El bon comportament del PIB recau sobre l'impuls de la demanda externa.

Pel que fa a l'evolució de la demanda interna, continua presentant unes taxes de variació interanual positives, tot i que s'han moderat força durant la primera meitat de 2023, amb una taxa interanual de l'1,3% el primer trimestre i de l'1,4% el segon. Els dos components principals de la demanda mostren clars signes d'estancament. L'estabilitat del consum final reflecteix l'impacte negatiu de la pujada de preus sobre la capacitat adquisitiva de les famílies, mentre que el consum de les administracions públiques, que registra un major dinamisme, és l'únic factor que contribueix positivament a la demanda interna.

De l'erràtica trajectòria de la inversió empresarial es trasllueix que les empreses es mostren molt prudentes a l'hora de prendre decisions en un escenari global dominat per una política monetària restrictiva i unes expectatives incertes. Des del darrer trimestre de 2022, la inversió empresarial presenta un perfil que marca una clara tendència a la desacceleració durant els dos primers trimestres de 2023. Aquesta trajectòria tan poc optimista posa de manifest un empitjorament de les expectatives empresarials com a resposta a l'impacte negatiu de la pujada dels tipus d'interès. La restrictiva política monetària del

BCE ha afectat, sobretot, les pimes catalanes que presenten nivells d'endeutament molt elevats, per a les quals l'escalada dels tipus d'interès de la zona euro (del 0,5% de l'any passat al 4,5% del setembre de 2023) ha estat letal.

Quadre 4. Taxa de variació interanual del PIB des de la demanda (%)

Any	Trimestre	Demanda interna	Formació bruta de capital (2)	Exportacions	Importacions
2021	T1	-1,7	-1,5	-6,8	-6,3
	T2	16,1	16,9	40,0	39,1
	T3	0,4	1,5	12,9	14,7
	T4	4,1	1,8	22,7	12,4
2022	T1	4,7	4,2	15,6	10,1
	T2	2,7	4,4	20,7	8,1
	T3	3,2	4,8	12,7	9,2
	T4	2,1	1,8	7,5	3,1
2023	T1	1,3	0,2	14,5	7,8
	T2	1,4	0,7	9,5	8,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT i Comptabilitat trimestral de l'INE.

Per concloure l'anàlisi de l'evolució dels components del PIB des del costat de la demanda, podem afirmar que el sector exterior, en particular les exportacions industrials i el turisme, s'ha convertit en la principal palanca de l'economia catalana. Les exportacions i importacions de béns i serveis a l'exterior han contribuït força al creixement del PIB. Tal com mostra el quadre 4, el vitalisme de les exportacions catalanes, davant de l'estancament del consum i de les inversions, s'erigeix com el principal motor de l'economia durant els sis primers mesos de 2023. La forta embranzida de les exportacions és l'única finestra d'esperança per aconseguir que l'economia catalana registri taxes de creixement interanuals moderades, però positives. Les exportacions catalanes han registrat una taxa interanual del 14,5% el primer trimestre i del 9,5% el segon trimestre de 2023.

El sector exterior, en particular les exportacions industrials i el turisme, s'ha convertit en la principal palanca de l'economia catalana.

2.3. Les perspectives de futur de l'economia catalana

Volem tancar aquest apartat sobre l'evolució recent de l'economia catalana amb una síntesi de les previsions fetes per alguns dels organismes que habitualment presenten les seves projeccions a diverses escales. A escala mundial, les estimacions de l'FMI i l'OCDE són les referències més emprades pels economistes; en el cas de l'economia espanyola, les projeccions del Banc

d'Espanya són el referent principal, mentre que per al conjunt català les projeccions del Departament d'Economia de la Generalitat de Catalunya i del Consell de Cambres són d'obligada referència. En aquest apartat, analitzarem les darreres projeccions fetes per aquests organismes.

No podem perdre de vista que es tracta de projeccions sobre el futur que, per més ben fetes que estiguin, no deixen de ser arriscades. Com bé sabem, el futur està per fer i, com vam viure amb la pandèmia, un fenomen exogen i no contemplat pot tirar per terra totes les previsions fetes pels organismes més acreditats. Malgrat el risc que implica fer pronòstics més o menys encertats, els exercicis de prospectiva econòmica són imprescindibles a l'hora de dissenyar les estratègies territorials i nacionals. Pensar en el futur sense especular és arriscat. El Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre haurien de pensar més en clau de futur i actuar a llarg termini. És millor errar una mica en les previsions sobre el futur que ens espera que no pas anar fent dia a dia, sense aspirar a construir un futur millor.

El Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre haurien de pensar més en clau de futur i actuar a llarg termini.

Les darreres perspectives de creixement de l'FMI per al conjunt de la Unió Europea per als anys 2023 i 2024 són prou negatives, potser massa. Després d'un creixement del 5,6% l'any 2021 i del 3,7% l'any 2022, l'organisme internacional preveu una caiguda preocupant de l'activitat econòmica europea. Probablement, l'estancament de l'economia alemanya expliqui aquest gran pessimisme. Malgrat tot, això no afectaria l'economia espanyola, ja que les previsions per als propers exercicis són molt més favorables, amb un creixement del 2,5% aquest any i del 2% el 2024. Atès que les darreres setmanes el Banc d'Espanya ha revisat a l'alça les estimacions de creixement del PIB espanyol, tot fa creure que probablement el ritme de creixement de l'economia espanyola se situarà per sobre de les previsions incloses a la taula adjunta.

Pel que fa a les previsions de creixement de l'economia catalana presentades al quadre 5, s'observa que són lleugerament més optimistes que les previstes per a l'economia espanyola. Tal com hem pogut veure en l'evolució de l'economia catalana els dos primers trimestres de 2023, es preveu tancar l'exercici amb uns resultats molt més moderats que el dinamisme que ha caracteritzat els exercicis de 2021 i 2022. Després de recuperar, a finals de 2022, els nivells d'activitat d'abans de la pandèmia, ara l'economia catalana està immersa en un escenari tecnològic i internacional completament nou, ple de riscos i incerteses, però també ple d'oportunitats i nínxols per projectar-se cap endavant.

L'economia catalana està immersa en un escenari tecnològic i internacional nou, ple de riscos i incerteses, però també ple d'oportunitats.

Quadre 5. Previsions macroeconòmiques de Catalunya (%)

	2021	2022	2023	2024
PIB de la Unió Europea (FMI)	5,6%	3,7%	0,7%	1,6%
PIB d'Espanya (FMI)	5,5%	5,5%	2,5%	2,0%
PIB Espanya (Banc d'Espanya)	5,5%	5,5%	2,1%	1,8%
Catalunya				
Producte Interior Brut	5,8%	5,5%	2,2%	2,3%
Consum Privat	5,2%	4,1%	1,3%	1,7%
Consum Públic	3,3%	-0,1%	0,8%	1,1%
Formació Bruta de Capital	8,1%	3,8%	2,8%	3,6%
Exportacions	13,8%	14,0%	4,6%	4,9%
Importacions	13,8%	7,5%	3,3%	4,7%
VAB agricultura	1,5%	-13,9%	1,1%	1,3%
VAB indústria	5,3%	-2,0%	1,8%	1,8%
VAB construcció	1,6%	4,5%	1,6%	1,6%
VAB serveis	6,3%	7,9%	2,4%	2,5%
Índex Preus Consum (base 2011)	2,9%	8,0%	3,6%	3,1%
Ocupats	7,9%	4,1%	1,4%	1,5%
Taxa d'atur	11,6%	9,5%	9,2%	8,8%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'FMI, Banc d'Espanya i Departament d'Economia de la Generalitat i Cambra de Comerç de Barcelona.

Nota: Les dades de 2023 i 2024 són les taxes interanuals de creixement previstes pels diferents organismes.

El bon comportament dels seus motors estratègics, com ara les exportacions industrials i el turisme, i les revisions favorables de l'INE conviden a ser més optimistes respecte de les previsions fetes aquests darrers mesos. Si bé la crisi energètica i la guerra a Ucraïna estan incidint sobre l'economia catalana, la caiguda del creixement del PIB el 2023 respecte de 2022 no serà tan contundent com assenyalen les veus més pessimistes.

Si parem atenció als components del costat de la demanda, on més es nota l'impacte de la pujada de preus i dels tipus d'interès és a l'evolució del consum privat, en què es preveu un creixement de l'1,3% el 2023. També s'estima una desaceleració de la inversió arran de l'espiral alcista del tipus d'interès. En canvi, la demanda externa continuarà sent el principal motor del creixement a Catalunya. Les previsions de les exportacions i les importacions són, en els dos casos, positives. Així, l'aportació neta del sector exterior al creixement del PIB

L'aportació neta del sector exterior al creixement del PIB continuarà sent positiva, encara que la seva contribució serà més moderada.

continuarà sent positiva, encara que la seva contribució serà més moderada que durant l'any 2022.

Finalment, pel que fa a l'oferta, s'estima un increment de les taxes de creixement del VAB previstes per al 2023 de l'1,1% al sector primari, de l'1,8% a la indústria, de l'1,6% a la construcció i del 2,5% al sector serveis. Les activitats de serveis continuen sent les més dinàmiques i la palanca principal de l'economia catalana.

3. L'economia del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre

L'activitat econòmica al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre ha registrat un gran dinamisme durant els dos primers trimestres de 2023. Atesa la conjuntura adversa de la inflació, la debilitat del consum familiar i la moderació de la inversió productiva, el sector exterior ha estat el principal revulsiu. Igual que en el conjunt català, la palanca del sector exterior esdevé el principal revulsiu de l'economia del sud de Catalunya durant tot el període posterior a les restriccions provocades per la pandèmia.

La vitalitat de les exportacions i del turisme al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre posa en relleu que les empreses industrials i les destinacions turístiques de casa nostra han recuperat força els nivells de competitivitat que tenien abans de la COVID-19. Tot fa pensar que el dinamisme de les exportacions no respon a un fenomen conjuntural, i lluny de pensar en un repunt puntual, cal pensar que es tracta d'una recuperació competitiva que tindrà efectes a llarg termini sobre les comarques tarragonines. A més, el fort impacte de la pandèmia sobre l'economia local, en particular sobre el turisme de sol i platja, ha donat lloc a una certa recomposició de l'estructura productiva gràcies al major creixement dels sectors generadors de major valor afegit.

En definitiva, el bon comportament de l'economia del sud de Catalunya remarca dos fets de grans transcendència de cara al futur. Per una banda, que el model productiu territorial s'està orientant, a poc a poc, cap a sectors més intensius en mà d'obra qualificada, més eficients i amb major capacitat per generar valor afegit. I per l'altra, que en moltes de les empreses locals s'han recuperat els nivells d'activitat anteriors a la pandèmia.

La recuperació dels nivells de competitivitat de les empreses locals s'ha traduït en un bon comportament del mercat de treball, tant pel que fa a l'evolució del nombre de persones ocupades com a la dinàmica de l'atur. A partir de les dades disponibles sobre els principals indicadors laborals, centrarem l'anàlisi conjuntural en les dades provincials subministrades per l'Enquesta de Població Activa (EPA) i en les dades sobre l'atur registrat a la Seguretat Social subministrades per l'Observatori de Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

El model productiu territorial s'està orientant cap a sectors més intensius en mà d'obra qualificada, més eficients i amb major capacitat per generar valor afegit.

Segons l'EPA, el mercat laboral registra un comportament favorable en tots els àmbits territorials (provincial, català i estatal) i temporals (curt i llarg termini). El gràfic següent mostra com, des del primer trimestre de 2012, la taxa d'atur es va reduint força fins al període de les fortes restriccions de mobilitat i d'activitat econòmica aplicades a partir del març de 2022. Després del comportament negatiu dels mesos següents, i malgrat les tensions en les cadenes de subministrament global i l'escalada inflacionista, l'atur registrat a les quatre demarcacions provincials catalanes ha estat molt favorable.

Gràfic 6. Taxa d'atur a Tarragona (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA.

El primer trimestre de 2012, la taxa d'atur de l'economia de Tarragona era preocupant, del 23,40%. Després de les dures retallades aplicades per combatre la crisi de 2008, a poc a poc l'atur es va anar moderant fins a registrar un 12,83% el primer trimestre de 2021. Arran de les mesures aplicades per combatre la pandèmia el quart trimestre de 2021, la taxa d'atur va tornar a escalar fins al 17,47%, mentre que des dels inicis de l'any 2022 fins ara la taxa d'atur no ha parat de disminuir.

El segon trimestre de 2023, la taxa d'atur ha caigut fins al 7,96% a Tarragona i l'Ebre (per sota de la taxa d'atur catalana, del 8,44%), mentre que el primer trimestre era de l'11,90%. Les dades d'atur del segon trimestre de 2023 presenten unes xifres impensables fins fa poc, cosa que ens permet ser optimistes respecte d'un dels principals problemes estructurals de les

El segon trimestre de 2023, la taxa d'atur ha caigut fins al 7,96% a Tarragona i l'Ebre (per sota de la taxa d'atur catalana, del 8,44%).

economies espanyola i catalana: el gran nivell d'atur registrat, sobretot entre els joves i les persones majors de 50 anys.

Des de principis de l'exercici de 2022 fins a l'actualitat, les expectatives del mercat de treball han millorat força. Tot i les diferències en les trajectòries seguides al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre, que veurem més endavant, cal remarcar el bon comportament de l'ocupació i l'atur. El quadre següent se centra en l'evolució interanual de la taxa d'activitat i la taxa d'atur en diferents àmbits territorials.

Quadre 6. Taxa d'activitat i d'atur en diferents àmbits territorials

	Taxa d'activitat (%)		Taxa d'atur (%)	
	2022 T2	2023 T2	2022 T2	2023 T2
Barcelona	61,20	62,11	9,18	8,52
Girona	63,76	61,12	8,26	8,77
Lleida	60,66	58,82	10,30	7,71
Tarragona	56,53	58,94	10,63	7,96
Catalunya	60,99	61,48	9,29	8,44
Espanya	58,71	58,71	12,48	11,60

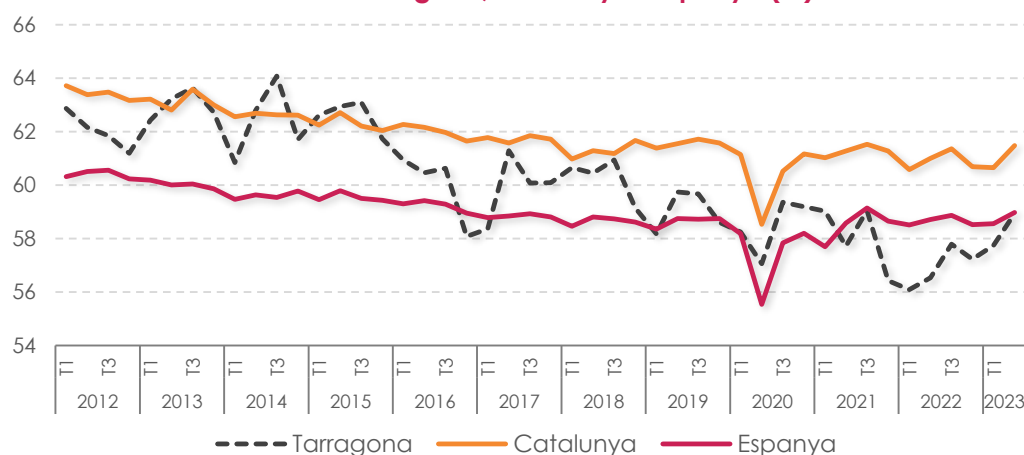
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA.

En les dades presentades, entre el segon trimestre de 2022 i de 2023, s'observa una millora significativa de l'evolució de la taxa d'activitat a la província de Tarragona, que en un sol any s'incrementa dos punts. Durant aquest període interanual, s'aprecia també un gran descens de la taxa d'atur, que passa del 10,63% el segon trimestre de 2022 al 7,96% el segon trimestre de 2023. En observar l'evolució de les taxes d'activitat i d'atur a Catalunya i a la resta de demarcacions provincials, destaquen el bon comportament del mercat de treball de Tarragona i, per contra, la baixa taxa d'activitat de la demarcació de Tarragona.

Millorar la taxa d'activitat del mercat de treball local és, ara per ara, un dels reptes pendents de l'economia del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre, tal com s'observa al gràfic 7. Tot i el bon comportament de les contractacions laborals en el primer trimestre de 2023, la taxa d'activitat de la demarcació se situa per sota de les registrades per les economies catalana i espanyola. Aquesta situació és preocupant.

Millorar la taxa d'activitat del mercat de treball local és un dels reptes pendents del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre.

Gràfic 7. Taxa d'activitat a Tarragona, Catalunya i Espanya (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA.

La taxa d'activitat és el quocient entre la població activa i la població en edat de treballar o major de 16 anys i, per tant, és un bon indicador de la capacitat de l'economia de Tarragona per generar llocs de treball atractius per al perfil de les persones que estan en edat de treballar. No podem ignorar que, en termes generals, la renda per habitant a les deu comarques tarragonines depèn de la productivitat de les nostres empreses i del percentatge d'actius laborals en relació amb la població potencial que està en edat de treballar.

A partir de les dades de l'EPA, quan fem una comparativa entre els principals indicadors del mercat de treball a l'Estat espanyol, Catalunya i Tarragona s'observa que, malgrat el bon comportament de la contractació laboral i de l'atur, la taxa d'activitat territorial continua sent l'assignatura pendent.

La renda per habitant a les comarques tarragonines depèn de la productivitat de les nostres empreses i del percentatge d'actius laborals.

Quadre 7. Comparativa del mercat laboral. Quart trimestre de 2023

	Espanya	Catalunya	Tarragona
Ocupats	21.056	3.654	380
Aturats	2.762	336	32
Taxa d'activitat (%)	58,97	61,48	58,94
Taxa d'atur (%)	11,60	8,44	7,96
Variació interanual (%)	Espanya	Catalunya	Tarragona
Ocupats	2,88	3,78	5,95
Aturats	-5,38	-6,57	-20,14
Taxa d'activitat	0,26	0,49	2,41
Taxa d'atur	-0,89	-0,85	-2,67

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA.

Segons les dades subministrades per la Seguretat Social, l'economia del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre ha experimentat una remuntada similar a la del conjunt de l'Estat i de Catalunya durant els primers dos trimestres de 2023. Els increments del nombre d'ocupats i la caiguda de la taxa d'atur han estat notables. Des de principis de 2023 fins a l'agost, el nombre de persones ocupades registrades al Camp de Tarragona s'ha incrementat un 9,39%, fins a arribar als 229.760 afiliats, mentre que a les Terres de l'Ebre l'augment ha estat molt més moderat, del 2,13%, amb un total de 68.575 cotitzats durant el mes d'agost. Malgrat les diferències en la dinàmica de les afiliacions entre comarques i àmbits territorials, al conjunt de Catalunya el nombre d'afiliats a la Seguretat Social assoleix nivells de rècord.

Els ocupats al Camp de Tarragona han incrementat un 9,39%, mentre que a les Terres de l'Ebre l'augment ha estat més moderat (2,13%) durant el mes d'agost.

El nombre d'afiliats a la Seguretat Social a Catalunya s'ha incrementat en 75.935 persones el mes d'agost de 2023 respecte de l'any anterior (fins a assolir les 3.492.275 persones). Això suposa un augment del 2,2%, segons dades definitives de l'IDESCAT. Per sectors, la majoria dels increments s'han donat en els serveis, que representen el 78,6% de les afiliacions catalanes. El sector serveis compta amb 69.000 afiliacions més l'agost de 2023 respecte del mateix mes de l'any anterior, una xifra que representa un increment del 2,5%.

Quadre 8. Evolució del nombre d'afiliacions a la Seguretat Social entre el gener i l'agost de 2023 segons la residència padronal de l'afiliat

Àmbits territorials	Gener 2023	Agost 2023	Variació entre gener i agost
Metropolità	2.142.680	2.150.205	0,35%
Comarques gironines	317.640	347.305	9,34%
Camp de Tarragona	210.035	229.760	9,39%
Terres de l'Ebre	67.140	68.575	2,14%
Ponent	153.270	159.455	4,04%
Comarques centrals	178.485	179.170	0,38%
Alt Pirineu i Aran	31.965	32.300	1,05%
Penedès	207.080	211.940	2,35%
No residents a Catalunya	105.090	113.565	8,06%
Catalunya	3.413.380	3.492.275	2,31%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT.

Entre les variacions més elevades, a les comarques del sud de Catalunya destaca l'augment del 3,3% al Baix Penedès i la disminució del 3,2% a la Ribera d'Ebre. Les comarques gironines i les del Camp de Tarragona són les que han

registrat unes majors millores en el nombre d'ocupats, mentre les comarques centrals de Catalunya i les del Pirineus han registrat millores més minses, encara que sempre positives.

El bon comportament de les afiliacions a la Seguretat Social al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre s'ha traduït en una reducció significativa de les taxes d'atur. El gener de 2022, la taxa d'atur de les dues demarcacions se situava lleugerament per sobre del 12% (al Camp de Tarragona era del 12,85% i a les Terres de l'Ebre, del 12,48%), mentre que durant l'agost de 2023 ha estat molt més favorable, del 9,60% al Camp de Tarragona i del 10,59% a les Terres de l'Ebre. La caiguda significativa de l'atur al sud de Catalunya ens fa ser optimistes sobre la capacitat de l'economia territorial per reduir significativament el nombre d'aturats, especialment per l'empenta del sector exterior i el vitalisme de determinats activitats del sector serveis.

Les afiliacions a la Seguretat Social al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre s'ha traduït en una reducció significativa de les taxes d'atur.

Quadre 9. Atur registrat al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre

Any	Mes	Catalunya			Camp de Tarragona			Terres de l'Ebre		
		Taxa d'atur	Intermensuals		Taxa d'atur	Intermensuals		Taxa d'atur	Intermensuals	
2022	M01	10,34%	0,12	●	12,85%	0,22	●	12,48%	0,42	●
	M02	10,29%	-0,04	●	12,70%	-0,15	●	12,24%	-0,24	●
	M03	10,23%	-0,07	●	12,38%	-0,33	●	11,99%	-0,25	●
	M04	9,93%	-0,29	●	11,31%	-1,07	●	11,21%	-0,78	●
	M05	9,46%	-0,47	●	10,62%	-0,69	●	10,59%	-0,63	●
	M06	9,18%	-0,28	●	10,12%	-0,50	●	10,56%	-0,02	●
	M07	9,18%	0,00	●	9,89%	-0,23	●	10,71%	0,15	●
	M08	9,59%	0,40	●	10,37%	0,48	●	11,41%	0,70	●
	M09	9,63%	0,05	●	10,67%	0,30	●	11,69%	0,28	●
	M10	9,46%	-0,18	●	10,48%	-0,18	●	11,07%	-0,63	●
	M11	9,46%	0,01	●	10,96%	0,48	●	11,03%	-0,03	●
	M12	9,44%	-0,03	●	10,97%	0,01	●	10,92%	-0,12	●
2023	M01	9,61%	0,17	●	11,35%	0,37	●	11,26%	0,34	●
	M02	9,54%	-0,07	●	11,19%	-0,16	●	11,07%	-0,19	●
	M03	9,39%	-0,15	●	10,61%	-0,58	●	10,79%	-0,28	●
	M04	9,05%	-0,34	●	9,89%	-0,72	●	10,28%	-0,51	●
	M05	8,96%	-0,09	●	9,70%	-0,19	●	10,05%	-0,23	●
	M06	8,78%	-0,18	●	9,39%	-0,31	●	10,09%	0,04	●

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu. Generalitat de Catalunya.

4. La campanya turística a la Costa Daurada i les Terres de l'Ebre

Durant el mes de setembre, apareixen les primeres declaracions dels experts i els responsables del turisme local. En concret, l'11 de setembre és la data que sol posar el punt final a la temporada d'estiu a Catalunya. Aquest és també un bon moment per fer una primera valoració de com ha anat la temporada turística a la Costa Daurada i les Terres de l'Ebre.

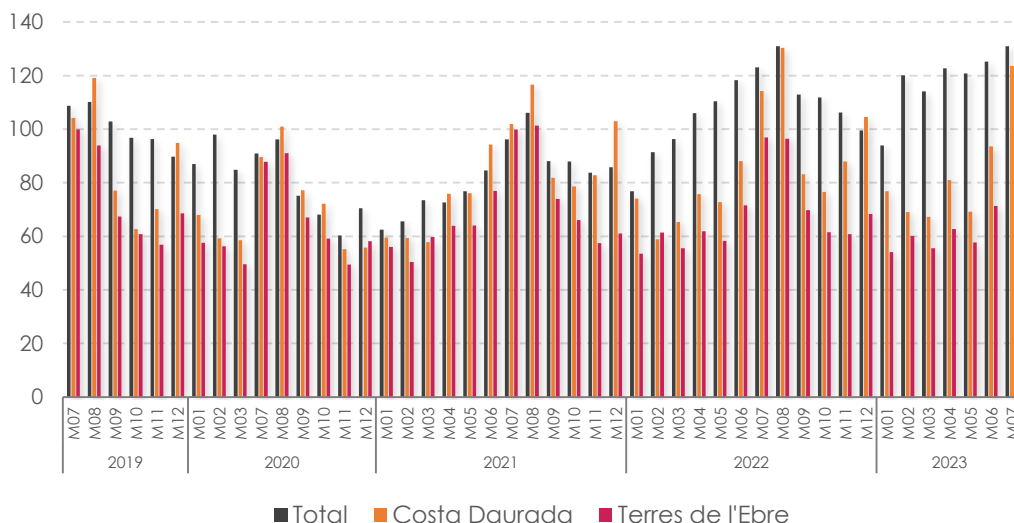
Aprofitant l'avinentsa de l'informe de conjuntura econòmica, farem una breu reflexió sobre com han anat les coses i, també, sobre quins són els principals reptes que s'han d'afrontar des d'una perspectiva estrictament territorial. Volem fer balanç sobre les llums i les ombres d'un dels sectors econòmics més importants de les comarques tarragonines.

És ociós afirmar que el sector turístic i les activitats que en depenen constitueixen un dels principals motors de creixement de les deu comarques de la demarcació provincial de Tarragona, especialment entre les localitats costaneres. S'estima que el pes del turisme se situa al voltant del 12% del PIB a Catalunya, arriba al 20% a la província de Tarragona i pot superar el 25% a les comarques costaneres. Són xifres molt elevades, potser una mica massa, però la seva magnitud remarca la importància de la indústria turística al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre. Segons com evoluciona l'arribada de turistes estrangers i locals a casa nostra, batega el PIB dels nostres municipis, en particular d'aquells que concentren el gruix de l'oferta turística.

La pandèmia de la COVID-19 va afectar de ple el sector turístic català. Malgrat l'impacte negatiu de les mesures de confinament aplicades a partir del març de 2020, podem observar que el turisme català s'ha recuperat a hores d'ara. La recuperació de la indústria turística a la Costa Daurada i a les Terres de l'Ebre ha estat també meritòria, encara que força per darrere de la registrada al conjunt del país.

Malgrat l'impacte negatiu de les mesures de confinament aplicades a partir del març de 2020, podem observar que el turisme català s'ha recuperat.

Gràfic 8. Grau d'ocupació dels establiments hotelers a la Costa Daurada i les Terres de l'Ebre

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT (Departament d'Empresa i Treball).

Al gràfic 8 s'aprecia clarament com les mesures de confinament, aplicades a Europa el març de 2020, van paraitzar per complet un dels sectors clau de l'economia territorial. Durant la temporada alta següent, entre el juny i el setembre de 2020, el nombre de turistes va caure en picat, malgrat les ajudes per mantenir l'ocupació a través dels ERTD i les campanyes de promoció dels organismes locals. La pandèmia va ser dura per al turisme, ja que es tractava d'un fenomen global desconegut. Ara bé, tot i la caiguda del turisme a escala internacional, en mirar les coses en perspectiva, podem concloure que la indústria turística catalana s'ha refet i, fins i tot, ens atrevim a afirmar que ha guanyat posicions al mapa de les destinacions turístiques internacionals. L'ocupació hotelera i, sobretot, la despesa per habitació ocupada del juliol de 2023 superen les registrades durant el mateix mes dels anys anteriors. Per això, cal concloure que el sector turístic a la Costa Daurada i a les Terres de l'Ebre fa mesos que va deixar enrere la crisi de la COVID-19 per encarar amb un cert optimisme els reptes de futur.

El sector turístic a la Costa Daurada i a les Terres de l'Ebre fa mesos que va deixar enrere la crisi de la COVID-19 per encarar amb un cert optimisme els reptes de futur.

Les darreres dades sobre la despesa turística subministrades per l'INE corresponen al juliol de 2023. Per això, a l'hora de fer un balanç final sobre la temporada actual, ens centrem en el juliol, un mes de gran afluència turística en totes les comarques catalanes. És important observar quina ha estat la despesa del turista d'hotel dels mesos de juliol corresponent al període 2019-2023.

Les dades del quadre 10 permeten veure la despesa turística durant el mes de juliol a la Costa Daurada i les Terres de l'Ebre. S'observa que, durant la temporada alta de 2020 i 2021, la despesa per habitació ocupada als establiments hotelers es va situar per sota dels nivells assolits l'any 2019, i cal esperar fins a l'any 2022 per registrar una despesa superior als nivells pre pandèmics. També s'observa el creixement notable de la despesa hotelera durant el juliol de 2023, especialment a la Costa Daurada i, en menor mesura, als establiments hotelers de l'Ebre. Aquestes dades evidencien que la forta pressió de la demanda durant els mesos d'estiu s'ha traduït en un increment de la despesa per turista.

S'observa el creixement notable de la despesa hotelera durant el juliol de 2023, especialment a Costa Daurada i, en menor mesura, als establiments hotelers de l'Ebre.

Per fer un balanç sintètic de l'evolució del turisme local, ens centrarem en dos indicadors de gran interès. D'una banda, el grau d'ocupació dels establiments hotelers, que permet observar la capacitat de les nostres marques turístiques per cobrir l'oferta turística i l'estacionalitat de la demanda, especialment elevada entre el turisme familiar de sol i platja. D'altra banda, la despesa mitjana per habitació hotelera ocupada, que permet calibrar la capacitat de les nostres marques per generar un entorn atractiu per als turistes. No s'ha d'ignorar que, en centrar l'anàlisi en dos indicadors vinculats al subsector hotelier, es corre el risc de fer una valoració esbiaixada en detriment de territoris on la presència hotelera és reduïda, com ara les Terres de l'Ebre, ja que es deixa al marge l'oferta turística vinculada als càmpings, les cases rurals o els apartaments turístics.

Quadre 10. Facturació mitjana per habitació ocupada durant el mes de juliol (en euros)

Anys	Catalunya	Costa Daurada	Terres de l'Ebre
2019	108,76	104,24	99,89
2020	90,88	89,57	87,8
2021	96,24	101,89	99,87
2022	123,12	114,27	96,87
2023	130,98	123,53	104,06

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE.

Abans de dur a terme un seguiment detallat dels dos indicadors hotelers, serà pràctic fer un balanç de l'evolució dels establiments hotelers a la Costa Daurada i les Terres de l'Ebre des d'una perspectiva més àmplia. És interessant copsar com s'ha refet el sector durant els mesos posteriors a la crisi pandèmica. Per

adoptar aquesta retrospectiva, el quadre 11 presenta les mitjanes de l'ocupació turística en els mesos de temporada baixa, és a dir, entre els mesos d'octubre i febrer. Ens decantem per aquests mesos 'vall' perquè el govern espanyol va confinar la població la nit del dissabte 14 de març, i no cal recordar que la mesura va provocar gairebé la paràlisi completa del turisme local.

El quadre 11 ofereix les mitjanes de la taxa d'ocupació hotelera i la despesa per habitació ocupada entre els mesos d'octubre i febrer. A fi d'evitar els mesos de març, abril i maig de 2020, l'anàlisi se centra en els mesos de menor activitat turística, però això no impedirà fer una avaluació de la capacitat de les dues marques turístiques per recuperar els volums anteriors a la crisi. Al quadre s'hi pot observar que els valors registrats en la temporada baixa 2019-2023 no s'han recuperat fins aquest any. S'hi aprecia també que la intensa resiliència del turisme urbà barceloní s'ha traduït en una recuperació més ràpida del sector hotelier català, si bé la Costa Daurada i l'Ebre han trigat més a recuperar les ràtios anteriors a la Covid-19. Tot i les dificultats, cal fer esment de l'augment de l'ocupació hotelera a les Terres de l'Ebre. En efecte, mentre que en la temporada baixa de 2019-2020 la mitjana de l'ocupació hotelera va ser del 28,2%, en la present temporada 2022-2023 l'ocupació hotelera arriba al 44%, un percentatge molt proper al registrat pels hotels de la Costa Daurada.

La temporada baixa de 2019-2020 la mitjana de l'ocupació hotelera va ser del 28,2%, mentre que la present temporada 2022-2023 l'ocupació hotelera arriba al 44%.

En darrer terme, el quadre 11 també il·lustra sobre la despesa mitjana als hotels catalans. La despesa per turista s'ha recuperat molt abans que l'ocupació hotelera, tant a les dues marques turístiques com al conjunt de la indústria turística catalana. No obstant això, aquests valors revelen que els equipaments turístics de la Costa Daurada i, sobretot, els ubicats a les Terres de l'Ebre han de millorar la seva aptitud per atreure segments turístics d'una major capacitat de despesa. També han de dissenyar un ventall d'activitats per allargar el temps d'estada del turista durant la temporada d'hivern.

Segons les dades subministrades per l'INE, entre els mesos d'octubre i febrer de 2023, la mitjana dels dies d'estada als hotels va ser d'1,93 dies a la Costa Daurada, de 2,01 dies a les Terres de l'Ebre i de 2,37 dies al conjunt de Catalunya. Aquesta informació posa de manifest la necessitat de crear entorns més empàtics i sostenibles que incrementin el temps d'estada i les despeses del turista durant els períodes de baixa pressió de la demanda. Per combatre la concentració estiuenca, les comarques de Tarragona gaudeixen de molts recursos naturals, culturals i històrics que les han de permetre captar altres segments turístics relacionats amb el turisme esportiu, cultural, ecològic, convencions i congressos, entre altres alternatives.

Quadre 11. Ocupació de l'oferta i despesa mitjana per habitació ocupada als hotels

Ocupació hotelera	Catalunya	Costa Daurada	Terres de l'Ebre
2019-2020	57,7%	44,7%	28,2%
2020-2021	21,5%	23,0%	18,7%
2021-2022	47,4%	39,7%	34,5%
2022-2023	60,0%	46,7%	44,0%
Despesa per habitació			
2019-2020	93,6	71,0	60,0
2020-2021	65,4	60,4	54,7
2021-2022	85,1	79,5	59,9
2022-2023	106,3	83,0	61,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE.

Nota: Les dades d'aquest quadre són del període entre octubre i febrer de cada any.

L'anàlisi dels indicadors escollits ens inclina a ser optimistes sobre la capacitat de la indústria turística de la Costa Daurada i les Terres de l'Ebre per encarar el futur. Al llarg del segle XXI, els canvis socials i la major sensibilitat mediambiental obligaran la indústria turística a transitar cap a un model més sostenible des del punt de vista ambiental, econòmic i social. El turisme del futur serà més proper al client i també estarà més arrelat a l'entorn immediat. Un turisme més sostenible i arrelat al territori evitarà les externalitats negatives associades a la pressió dels preus dels habitatges, la congestió durant els mesos de l'estiu i l'encariment dels preus dels consumidors, i facilitarà un entorn laboral més adient per configurar al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre un dels entorns vitals més atractius per gaudir del lleure, crear, treballar i viure.

Al llarg del segle XXI, els canvis socials i la major sensibilitat mediambiental obligaran la indústria turística a transitar cap a un model més sostenible des del punt de vista ambiental, econòmic i social.

5. Una visió de l'economia de la zona en cinc punts

L'exercici de 2023 l'economia mundial ha tingut un creixement del PIB relativament baix (2,8%) pels efectes globals de la guerra d'Ucraïna i la desacceleració de l'economia xinesa.

El dinamisme de la zona es pot resumir en cinc punts:

1. El PIB català ha crescut un 1,5% interanual, sis dècimes menys que el trimestre anterior i dues dècimes per sota del PIB espanyol (1,7%).
2. L'ocupació ha incrementat un 1,4% en valors interanuals. Per contra, la taxa d'atur ha disminuït fins el 9,2%. El nombre d'afiliacions a la Seguretat Social han augmentat un 2,2% al conjunt català.
3. El comerç amb l'exterior registra increments interanuals del 4,6% pel que fa a les exportacions i del 3,3% pel que fa a les importacions.
4. Les taxes de creixement del VAB previstes per al 2023 incrementaran l'1,1% al sector primari, l'1,8% a la indústria, l'1,6% a la construcció i el 2,5% al sector serveis.
5. L'estada mitjana en temporada baixa se situa en 1,93 dies a la Costa Daurada, 2,01 dies a les Terres de l'Ebre i 2,37 dies al conjunt de Catalunya. Pel que fa l'ocupació hotelera durant aquest període, ha estat del 46,7% a la Costa Daurada, del 44% a les Terres de l'Ebre i del 60% al conjunt de Catalunya.

Les perspectives per a 2023 estimen un creixement superior però moderat al de l'exercici actual. Cal ressaltar que l'economia catalana ha assolit els nivells pre pandèmia.